

maraton

Ledově modrá krev

Jurij Bujda

m

**Ledově
modrá krev**

Ledově modrá krev

Jurij Bujda

přeložil Jakub Šedivý

Praha 2021
maraton

Knihu finančně podpořilo Ministerstvo kultury České republiky

MINISTERSTVO
KULTURY

Publikováno s podporou Institutu pro literární překlad, Rusko

ИНСТИТУТ ПЕРЕВОДА

AD VERBUM

Copyright © Yuri Buida, all rights reserved

Published by arrangement with ELKOST Intl. Literary Agency

Czech edition © Maraton, 2021

Translation © Jakub Šedivý, 2021

Afterword © Martina Pálušová, 2021

ISBN 978-80-907771-6-3

1

Hodiny v Africe odbily třetí, když stařena vylezla z postele a vklouzla do pantoflů s nápisem *Rose of Harem* na stélkách, oblékla si těžký černý plášť až po paty – počestným ženám nejsou vidět nohy – a nevšední klobouk, otevřela dokořán okno a z krabičky od sirek vypustila Ježíše Krista Nazaretského, krále židovského, Hospodina našeho, Spasitele a *Stomoxys calcitrans*.

Na podzim Ida chytala líné mouchy, někdy to byla *Musca domestica*, ale častěji *Stomoxys calcitrans*, strkala je do krabičky od sirek a odnášela na poštu. Tam krabičku zabalila do pevného hnědého papíru a zapečetila voskem. Stařena na papír pečlivě napsala svoji adresu a pak vedoucí pošty Nezevlujkůň schoval maličký balíček do trezoru, kde ležel do jara společně se svazkem česneku, načatou lahví vodky, sušeným cejnem a černým krémem v kulaté plechovce. V dubnu hrbatá Baba Ža přinášela Idě voňavý balíček, za což Ida poštačku pohostila sklenkou silné samohonky a slaným preclíkem. A v noci o Velikonoční neděli vyklepávala mouchu z krabičky na dlaň a trpělivě čekala, až přijde k sobě. Hmyz opsal na dlani kruh, propadal se do hlubokých a nerovných brázd stařenčina osudu, vyškrábal se na Jupiterův

pahorek v úpatí ukazováčku zažloutlého od tabáku a pak najednou zamával křídélky, vrhnul se do otevřeného okna a vzápětí jí zmizel z očí.

„Kristus vstal z mrtvých,“ zašeptala Ida za mouchou. „Opravdu vstal z mrtvých.“

Tak tomu bylo každý rok, ale ne téhle noci. Tentokrát moucha jen malinko popolezla a strnula, aniž roztáhla křídla. Pravděpodobně jí nevyhovovalo počasí za oknem: pršelo, foukalo a byla zima. Ida vrátila mouchu do krabičky od sirek, schovala ji do kapsy, zavřela okno a vyšla ven.

Z jejího domu to na náměstí bylo něco kolem tří set metrů. Cesta Idě obvykle trvala deset minut i méně. Avšak tentokrát bylo všechno jinak. Pouliční lampy podél hrboilaté ulice nesvítily, déšť zaléval popraskaný asfalt, krajnice změkly a stoupání jí připadalo nezvykle strmé. Pantofle jí klouzaly z nohou, silný vítr trhal a zmítal mokřými cípy těžkého rozepnutého pláště a ona ztrácela rovnováhu. V půli cesty spadla na koleno, ztratila pantofel, vítr jí sebral klobouk a Ida dorazila na náměstí v rozhaleném plášti, bosá a prostovlasá.

Náměstí bylo prázdné. V jeho středu se tyčil ošklivý černý jícen starobylé studny obklopený polorozpadlými kamennými vědry a kolem náměstí stál kostel Vzkříšení Páně, lékárna s liliputy naloženými v lihu, restaurace Pavlovův pes, policie, pošta, obchodní pasáže – Kamenné tržiště, Transformátor –, Puškinův pomník s lucernou v natažené ruce, Německý dům, nemocnice postavená v roce 1948 německými zajatci, a kdesi tam, za nemocnicí, bylo

ve vlnící se vlhké mlze tušit střechu krematoria s měděným andělem na vysokém komíně.

Ida popadala dech, pokulhávala více než obvykle a mířila na policii. Vystoupala na kryté zápraží, zaklepala – dveře se okamžitě otevřely dokořán. Na prahu stál velitel policie major Pan Paratov. Stařena, těžce dýchajíc, udělala krok k Paratovovi, natáhla ruku, otevřela ústa, jako by se chystala něco říct, a vtom se skácela – Paratov ji sotva stačil zachytit.

Opilec Ljuminij odvezl tělo do nemocnice na trakaři. Na stejném trakaři vozil stařenkám pytle cukru, uhlí a hnůj, a tak si vydělával na lahev nebo aspoň sklenku samohonky. Když se konal trh, byl tenhle trakař u trhovců na roztrhání – přivázeli do Čudova z vesnic zabitá prasata a pytle brambor. Ljuminij nazýval trakař „nářadím“ a nikdy ho nemyl, proto bylo jeho majitele, který vyspával po flámu někde v keřích, vždycky možné vypátrat podle zápachu jeho „nářadí“. A nyní přišlo „nářadí“ opět vhod. Ljuminij před sebou tlačil trakař, ze kterého visely stařeniny bosé nohy, a za ním běžela hrbatá Baba Ža s Idiným pantoflem v ruce.

Na dvoře Německého domu už na Idu čekal doktor Bolen, strašný nenasyta, v zubech sukovitý kořen, který označoval za svoji fajfku. Idu donesli do přijímacího pokoje. Jizva začínající na čele byla na levém obočí sotva patrná, táhla se po tváři a protínala rty. Kdysi ji bylo

nutné schovávat pod vrstvou líčidla, ale nyní byly vrásky hlubší než tahle stará jizva. Na krku jí místo křížku visel starý, léty zčernalý klíč a v kapse pláště našli krabičku od sirek s mouchou. Doktor kývl, tělo zakryli prostěradlem a odvezli.

2

To, co se přihodilo Idě Zmojro, nikoho v městečku nepřekvapilo. Všichni věděli, že tu jde o holubičky, výhradně o holubičky.

Holubička se říkalo děvčátku, které kráčelo ve smutečním průvodu s ptákem v rukou. Cesta od kostela ke krematoriu trvala jenom deset minut, a aby se rozloučení protáhlo, vymysleli kdysi lidé zvláštní obřad. Pohřební průvod – vepředu kráčel zákrsek Karel ve šťastných botách se starobylou ikonou v rukou, za ním stařec Četverjago ve svých strašlivých holínkách, který vedl za uzdu černého koně táhnoucího povoz s rakví, a za nimi smuteční hosté v černém, táhle zpívající *Věčnou vzpomínku* – třikrát obešel cukrem posypané náměstí (když náměstí obcházel svatební průvod, sypali lidem pod nohy sůl). Uprostřed černého davu kráčelo děvčátko oblečené do bílých šateček s bílým šátkem na hlavě a bílou holubičkou v rukách. Posléze průvod zamířil do krematoria, nad jehož vchodem se skvěl nápis vyvedený gotickým písmem: *Feuer macht frei*. Když rakev zajížděla do ohně a nad krematoriem se začal ozývat táhlý zpěv z rohu měděného anděla, lidé se rozestupovali a uvolňovali místo děvčátku s bílým ptákem. V nastalém tichu si stouplo na špičky a s vysoko

zdvíženými rukama vypustilo holubičku na svobodu. V té chvíli byly všechny pohledy upřené k děvčátku v bílém, které bylo tak mladé, tak milé, tak krásné a které ladným pohybem spouštělo ruce a sklánělo hlavičku a bílý šátek zakrýval jeho rdící se tvář. Holubička mezitím dvakrát zakroužila v těsné místnosti, kde byl dusivě cítit strojní olej a oxid uhličitý, vyletěla oknem a vznášela se k nebi, předhánějíc černý kouř, který stoupal z komína...

Všechny matky v Čudově chtěly, aby se jejich holčičky alespoň jednou v životě blýskly v téhle roli - v bílých šatíčkách s bílou holubičkou v rukách, všem na očích. Ida Zmojro vedla v klubu taneční kroužek, ve kterém děvčátka nacvičovala i roli holubičky. Učila je držet záda vzpřímeně, náležitě se pohybovat a vžívat se do role. Matky ochotně dávaly dcery do školy - vždyť stařena Zmojro byla kdysi herečkou, opravdovou herečkou, laureátkou Stalinovy ceny, hrála ve filmu i na divadle, holčičky se měly od ní co učit.

A náhle se tyhle dívky začaly ztrácet.

Jako první z holubiček zmizela Líza Dobyčinová. Začali ji pohřešovat k večeru, nastal zmatek, rodiče běhali po příbuzných, ženy křičely a naříkaly, kdosi tvrdil, že Lízu viděli na břehu, a pak Viktor Dobyčín, otec děvčátka, svolal muže, kteří do rána pročešávali břehy a později bidly s háky prohrabávali dno, avšak nikoho nenašli.

A brzy ráno objevil opilec Ljuminij Líziny střevisky na poklopu studny, jejíž jícen trčel uprostřed náměstí. Na tomto místě lidé nechávali věci, které někdo

ztratil – deštníky, galoše, rukavice, proto se nad tím také Ljuminij nepozastavil, když tu střevíčky našel. Bílé lodičky na nízkém podpatku. Pro každý případ Ljuminij nakouknul do služebny a řekl o nálezů poručíkovi Červovi. Když střevíce uviděla Nina Dobyčinová, vzdychla a omdlela. Velitel policie Pan Paratov zamkl střevíčky do svého sejfu.

Za dva dny zmizela Aňa Šakirovová. Druhý den ráno po jejím zmizení se na poklopu studny objevily její střevíčky. Na stejném místě se později našly střevíčky cikánečky Loly Kuzněcovové.

Lidé se ze strachu začali studni vyhýbat. V obchodech, škole, lázni, v restauraci Pavlovův pes se nemluvalo o ničem jiném než o zmizelých holčičkách a pedofilech. Lidé přestali pouštět dcerky ven. Nepořádná alkoholička Čiča, která přivedla na svět kupu dětí různým mužům, nechávala děti hrát si na dvoře jenom uvázané na provaze: každé dítě drželo na vodítku jiné, zamotávaly se do provazů a ječely, ale matka byla neoblomná. Muži vytáhli z komor pušky. Pan Paratov požádal obyvatele, aby v noci nevycházeli z domu, pokud to není nezbytně nutné.

Městský blázen Kašpar Newton, který se po Čudově potloukal s židli v ruce, stařík v krátkých, žalostných kalhotách, od rána do večera vykřikoval: „Kartáginci! Už je to tady! Vrátilo se to, Kartáginci!“ Tyhle nesmysly vykřikoval vždycky, ale teď si z něj nikdo nedělal legraci, protože se to opravdu vrátilo a bylo to tady.

První střevíčky, druhé, třetí...

Čudov byl doslova zaplaven detektivy z Moskvy, kteří vyslyšali rodiče ztracených děvčátek, jejich příbuzné, susedy, prodavače nočních obchodů, a dokonce výjimečné lidi, jako byl opilec Ljuminij. Nicméně nikdo nedokázal říct nic užitečného. Policie prohledala město i okolí – bezúspěšně. Na všech sloupech visely xerokopie fotografií, ze kterých se usmívaly malé holubičky.

V městečku se povídalo, že Idu dorazilo zmizení dvanáctileté Ženi Abelevové. Právě tehdy se stařena přiznala veliteli policie majorovi Paratovovi, že té noci, kdy zmizelo první děvčátko, zaslechla klepání na dveře.

Hodiny v Africe odbily třetí, stařena vstala, sešla dolů a otevřela dveře, ale na zápraží nikdo nebyl. Tenkrát si pomyslela, že klepání na dveře se jí jen zdálo. Stát se může všelicos. Avšak dva dny nato, když zmizela Aňa Šakirovová, někdo znovu zaklepal na dveře. Tentokrát se určitě nemýlila: Ida zřetelně slyšela klepání: jednou-podruhé-potřetí, pauza, jednou-podruhé-potřetí, pauza a znovu jednou-podruhé-potřetí. To nebylo žádné klepání, ale dunění. Vyšla na zápraží, ale opět nikoho nenašla. V tom, co měla na sobě – v plášti, kloboučku a pantoflích –, vyrazila na náměstí a na poklopu studně spatřila střevisky Aňi Šakirovové. Stařena však sama nechápala, proč se vydala na náměstí, a tehdy ji ještě nenapadla žádná spojitost mezi klepáním na dveře a zmizením holubičky.

O pět dnů později opět uslyšela klepání na dveře, vydala se na náměstí a na poklopu studně našla střevisky cikánečky Loly Kuzněcovové, a vtom stařenka pochopila,

že klepání na dveře nebyla náhoda – bylo určeno jí, bylo voláním a výzvou. Ztrácely se jenom holubičky a po každé někdo chtěl, aby se o tom jako první dozvěděla Ida Zmojro.

„Každou noc čekám, až někdo zaklepe,“ řekla stařena. „Každou noc přemýšlím o dalším děvčátku..“

A to ji dorazilo.

Čudov dávno nezažil, že by se pohřbu zúčastnilo tolik lidí. Na náměstí ve středu města, vydlážděném čtyřiadvacetifuntovými dělovými koulemi a podle starodávného zvyku posypaném cukrem, se shromáždily tisíce lidí a za srdceryvného hřmotu dechového orchestru bylo tělo stařeny odevzdáno ohni. Zřízení krematoria Bratr Únor byl zamračený a vznešený jako ještě nikdy a stříbrné vyšívání jeho kožené zástěry se na slunci pichlavě lesklo a měděný anděl na vysokém komíně zpíval jasně a čistě a vyprovázel duši Idy Zmojro na nebesa...

A po pohřbu se v restauraci Pavlovův pes sešla spousta lidí, aby se zúčastnili smuteční hostiny a vzpomněli na stařenu. Byl tady i doktor Bolen, lékárník Sivers, velitel policie Pan Paratov, kořenářka a čarodějnice Svinina Ivanovna, pohublá Skarlatina se svým Moranou, který si pro tuto příležitost vzal nepředstavitelnou kravatu s podobiznou prsaté Margaret Thatcherové, vedoucí pošty Nezevlujkůň, staříčkový prokurátor Švili s ženou Jehličkou, městský blázen Kašpar Newton s vlastní židlí, desetipudová